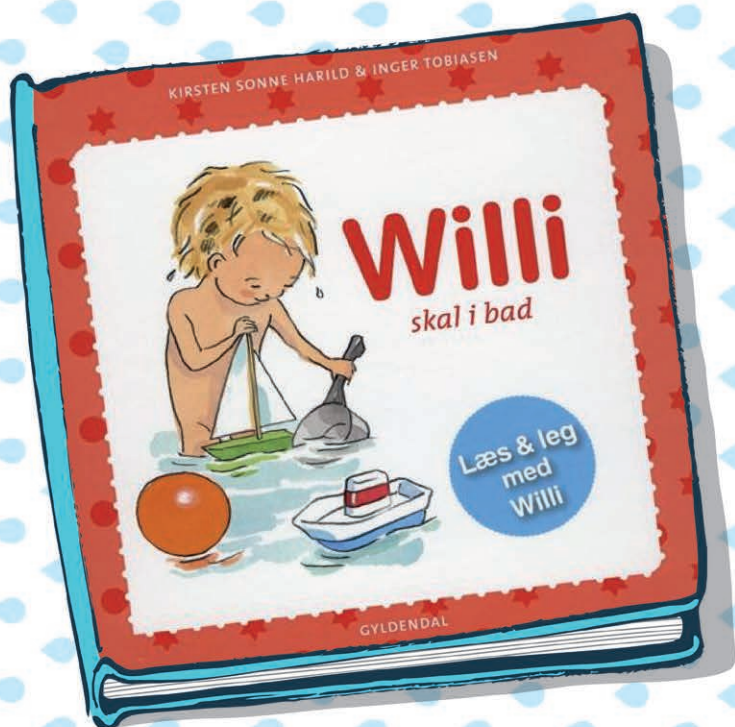


Sproggavens bogfolder til



# Willi skal i bad

Velegnet til børn med en sproglig udvikling svarende til 1-2 år



# Bag om bogfolderen

I Fredensborg Kommune ønsker vi at styrke alle børn i at udvikle gode og alderssvarende literacy-kompetencer. Derfor har vi igangsat Sproggaven.

Dette er én af de i alt 13 bogfoldere, der er udarbejdet i Sproggaven. Heri kan du læse om, hvordan man arbejder med "udvidet dialogisk læsning" af børnebogen *Willi skal i bad*.

Denne bogfolder er udarbejdet af pædagoger i Børnehusene Humlebæk i samarbejde med læsekon-sulent Marianne Aaen Thorsen og med konsulentbistand fra Nationalt Videncenter for Læsning.

Bogfolderen henvender sig til pædagoger og andre, der arbejder med Sproggaven og 0-6-årige børns udvikling af sprog- og literacy-færdigheder.

Hent de 13 bogfoldere – og Sproggavens øvrige materialer – på:

Fredensborg Kommunes  
hjemmeside  
[www.fredensborg.dk](http://www.fredensborg.dk)

Nationalt Videncenter for Læsnings  
hjemmeside  
[www.videnomlaesning.dk](http://www.videnomlaesning.dk)

Illustrationer: Anne Pedersen.  
Layout: Nanna Madsen.

Udgivet af Center for Skole og  
Dagtilbud, Fredensborg Kommune.

Tak til forlaget Gyldendal og illu-strator Inger Tobiasen, som ven-ligst har givet tilladelse til at an-vende forsidebilledet fra bogen *Willi skal bad* (2010).

Henvendelser vedr. bogfolde-rens indhold: læsekon-sulent Marianne Aaen Thorsen,  
tlf.: 7256 2277,  
e-mail: [mtho@fredensborg.dk](mailto:mtho@fredensborg.dk)

Henvendelser vedr. projekt Sproggaven:  
Pædagogisk konsulent Susanne Søholt, tlf. 7256 5551,  
e-mail: [suss@fredensborg.dk](mailto:suss@fredensborg.dk)

pædagogisk konsulent Lotte Mosbæk, tlf. 7256 2287,  
e-mail: [lomo@fredensborg.dk](mailto:lomo@fredensborg.dk)

# Læs bogfolderen grundigt

Denne bogfolder giver dig inspiration til, hvordan du kan arbejde med udvidet dialogisk læsning af børnebogen *Willi skal i bad*.

Du kan læse om:

- Hvad du skal vide, inden du går i gang
- De tre faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg
- De 10 fokusord til bogen
- Dialog om bogen samt literacy-fremmende aktiviteter
- Forældresamarbejde.

Læs bogfolderen grundigt, inden du går i gang med den udvidede dialogiske læsning.

Du kan også bruge den som opslagsbog, hvis du har brug for inspiration til dit sprogarbejde.

Hent mere viden og inspiration til dit arbejde i Sproggaven - *Håndbog i udvidet dialogisk læsning* (se Sproggavens materialer sidst i folderen).

Vi opfordrer til, at det pædagogiske personale med jævne mellemrum sammen reflekterer over arbejdet med Sproggaven. [Sproggavens skema over børns sproglige udvikling](#) kan anvendes i disse drøftelser.

Det er også en god idé sammen at reflektere over, hvordan I kan udvikle et sprogligt udviklende læringsmiljø i dagtilbuddet, der styrker det enkelte barns literacy-udvikling bedst muligt.



# Indhold

Bag om bogfolderen.....	2
Læs bogfolderen grundigt.....	3
Sproggaven er til børn, pædagoger og forældre.....	5
Før du går i gang.....	6
<b>De tre faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg .....</b>	<b>7</b>
Fase 1: Læs og lyt .....	7
Fase 2: Læs og snak .....	8
Fase 3: Læs og leg.....	8
<b>De 10 fokusord.....</b>	<b>9</b>
Fokusord til Læs og lyt .....	9
Fokusord til Læs og snak .....	10
Fokusord til Læs og leg.....	11
Hvis din børnegruppe har brug for andre eller flere fokusord.....	11
Støt børnenes udtale og forståelse .....	12
Gruppering af fokusord.....	12
<b>Den sprogdvklende dialog .....</b>	<b>14</b>
Lukkede spørgsmål .....	15
Åbne og halvåbne spørgsmål.....	15
<b>Literacy-fremmende aktiviteter.....</b>	<b>16</b>
Vælg og tilpas en aktivitet under hver overskrift .....	17
Aktiviteter, der styrker ordforråd.....	17
Aktiviteter, der styrker opmærksomhed på lyd og rytme .....	18
Aktiviteter med krop og bevægelse .....	18
Aktiviteter med digitale medier.....	19
Aktiviteter med bogens tematikker.....	19
Kreative aktiviteter og udtryksformer .....	19
<b>Samarbejde med forældrene .....</b>	<b>20</b>
Bogkuffert .....	21
Lad forældrene følge med i arbejdet.....	21
Sproggavens materialer .....	23

# Sproggaven er til børn, pædagoger og forældre

Stærke sproglige kompetencer har afgørende betydning for børns muligheder for at udvikle sig personligt, socialt og læringsmæssigt. Både i dagtilbuddet, i skolen og senere i livet.

Der er påvist sammenhæng mellem størrelsen af et barns ordforråd i 0-6-års alderen og dets faglige udvikling gennem hele skoleforløbet. Ligeledes har det betydning, at et barn tidligt lærer at kommunikere og udtrykke sig. Enten ved at tegne, bruge symboler eller skrive kruseduller og bogstaver.

Det siger næsten sig selv, at sprogarbejdet i dagtilbud skal være et højt prioriteret område. Det er det i Fredensborg Kommune, og derfor har vi udviklet Sproggaven.

Sproggaven er en gave til børn, pædagoger og forældre.

I sin kerne består den af en håndbog, 13 børnebøger og 13 bogfoldere, der introducerer til metoden udvidet dialogisk læsning. Ud over det er der udviklet en lang række øvrige materialer og pædagogiske tiltag i institutioner, der understøtter arbejdet med Sproggaven.

I udvidet dialogisk læsning er:

- der tre faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg
- fokusord nøje udvalgt ud fra en teori om børns sproglige udvikling
- den dialogiske læsning udvidet med lege og aktiviteter.

Materialet er udviklet i et samarbejde mellem pædagoger og ledere fra kommunens dagtilbud samt konsulenter fra Center for Skole og Dagtilbud. Nationalt Videncenter for Læsning har ydet konsulentbistand.



# Før du går i gang

## Om *Willi skal i bad*

Willi elsker at være i bad og elsker at lege med sit legetøj i vandet. Han kan bare ikke lide at få vasket sit hår, for så kan han få vand i øjnene. Heldigvis finder hans mor på en god leg, så det bliver sjovt at få vasket hår.

Bogens univers er let genkendeligt for de fleste børn, og bogen giver gode muligheder for at udvikle børnenes ordforråd om kroppen og om aktiviteter på badeværelset. Desuden giver bogen anledning til dialog og leg med legetøj, som børnene holder af.

## Tilpas sprogarbejdet til din børnegruppe

Tilpas sprogarbejdet med *Willi skal i bad* til din børnegruppe. I *Sprog-gaven – håndbog i udvidet dialogisk læsning* kan du hente viden og inspiration til det.

Som i alt pædagogisk arbejde er det vigtigt, at du som voksen er bevidst om din betydning for og indvirkning på det pædagogiske læringsmiljø. Samspil og relationer mellem børn og voksen og børnene

imellem er med til at understøtte et rigt sprogligt miljø.

## Før du går i gang:

- Læs bogen selv og øv dig i at læse den op med indlevelse og tydelig udtale
- Understreg fokusordene
- Planlæg dine spørgsmål
- Vælg aktiviteter (se under Literacy-fremmende aktiviteter)
- Vær opmærksom på, at nogle af aktiviteterne kræver genstande. Find og medbring disse.

# De tre faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg



## Fase 1: Læs og lyt



1. Læs titlen *Willi skal i bad* højt og peg på ordene imens, så børnene ser læseretningen. Lad børnene legelæse titlen sammen med dig. Lad dem gætte på handlingen ved at bladre i bogen og se på billederne.
2. Læs historien højt for børnene, så de får en god forståelse af handlingen. Vis børnene, at du starter med at læse fra øverste venstre hjørne.
3. Bagefter kan I tale kort om handlingen, og du kan tage fat på de første fokusord (se De 10 fokusord).

## Fase 2: Læs og snak



1. Spørg børnene, hvad de kan huske fra historien.
2. Læs bogen op, men stop op flere steder for at inddrage børnene i en dialog. Her kan du have planlagt, hvilke spørgsmål du kan stille (se Den sprogdviklende dialog).
3. Arbejd med de næste fokusord.

## Fase 3: Læs og leg



1. Lad børnene skiftes til at fortælle handlingen i bogen. Du kan bede børnene fortælle ud fra billederne i bogen, og du kan guide dem med spørgsmål.
2. Lad børnene fortælle, hvad de synes om bogen.
3. Arbejd med de sidste fokusord til bogen.
4. Igangsæt lege og aktiviteter til at styrke børnenes literacy-kompetencer. Vælg mindst én aktivitet under hver overskrift (se Literacy-fremmende aktiviteter).



# De 10 fokusord



De 10 fokusord, der er udvalgt til arbejdet med *Willi skal i bad*, er listet nedenfor.

Ordene er fordelt på oplæsningens tre faser (Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg). Ved at arbejde med få ord ad gangen får børnene langt bedre mulighed for at tilegne sig ordene, end hvis de skulle lære alle fokusordene på én gang.

Ordene præsenteres sammen med en række forslag til, hvordan man kan arbejde med dem. Hvis din børnegruppe har gavn af at lave aktiviteter med nogle af fokusordene, inden de hører historien første gang, så kan I gøre det.

## Fokusord til Læs og lyt

### 1. BESKIDT

Vis billedet af Willi, hvor han er beskidt. Tal om, at Willi er beskidt. Få børnene til at pege på de steder, hvor Willi er beskidt – eller du kan pege først og børnene bagefter. Sæt ord på, fx når børnene peger på Willis ben, siger du/I, at Willi er beskidt på benene. Det er vigtigt, at I benævner så mange kropsdele som muligt. Du kan også spørge børnene, om de er beskidte eller rene.

### 2. SÆBE

Hav et stykke sæbe med eller flydende sæbe. Lad børnene

røre ved sæbestykket, hvis du har det med.

Stil en balje med vand frem til børnene og lad dem eksperimentere lidt med vand og sæbe eller tag børnene med ud på badeværelset. Lad dem vaske deres hænder med vand og sæbe, imens du/I synger på melodien "Mester Jacob": "Vaske hænder, vaske hænder, sæbe på, sæbe på, hænderne bli'r rene, neglene bli'r pæne, g nub og skrub, g nub og skrub."

### 3. BOBLER

Vis børnene det billede, hvor Willi laver bobler i vandet. Tal om, at Willi laver bobler i vandet. Fortæl børnene, at I også skal prøve at lave bobler. Først kan I lave bobler i vand ved at puste med sugerør ned i et glas vand. Bagefter kan I lave sæbebobler. Kan børnene ikke puste sæbebobler, så kan du puste og lade børnene fange dem. I kan også puste i skummetmælk.

## Fokusord til Læs og snak

### 4. BAD

Vis børnene det billede, hvor Willi tager sin røde trøje af: "Se Willi. Willi tager sit tøj af. Han tager sin røde trøje af. Nu skal han i bad". Peg på badekarret og spørg børnene, hvad der er

i badekarret (vand), og hvad Willi skal vaske sig med (sæbe og vand).

### 5. DYR

Vis børnene det billede, hvor Willi bader alle sine dyr: "Se, Willi bader alle sine dyr". Peg på dem et efter et og spørg: "Hvad er det (krokodille, dino, bamse)?" Udvid barnets svar, fx "Ja, det er en kæmpe stor krokodille". Fint, hvis du kan finde de tilsvarende legetøjsdyr i børnehaven, så børnene kan tale om dem. I kan fx lave en lille Kims leg med dem. Læg et viskestykke over 2 eller 3 af dyrene, og lad børnene sige dyrenes navne.

### 6. BAMSE

Vis et billede, hvor bamsen også er i bad og spørg, hvor bamsen er? Tal om, at bamsen er i bad og bliver ren. Spørg børnene, om de har en bamse, og hvad den hedder.

### 7. BOLD

Hav en bold med. Vis et billede, hvor børnene kan se Willis bold: "Se, Willi har en bold. Jeg har også en bold med. Se den kan trille". Tril den hen til et af børnene. Bed barnet trille bolden tilbage til dig. Nu triller du frem og tilbage sammen med et barn ad gangen. Sæt hele tiden ord på (fx "Nu

triller jeg bolden hen til Marie - Marie, tril bolden tilbage til mig". Bagefter kan I kaste med bolden. I kan kaste den op i luften og skiftes til at kaste. Husk at sætte ord på, fx "Nu kaster Marie bolden op i luften."

## Fokusord til Læs og leg

### 8. MOR

Det er en god ide, hvis du kan medbringe billeder af børnenes forældre.

Vis et billede fra bogen, hvor børnene kan se Willis mor. Peg på hende og tal om, at det er Willis mor. Find fotografierne frem af børnenes forældre og bed dem finde deres egne forældre. Lad dem sige "mor" og "far" mange gange – og prøv at få dem til at sige "min" foran.

### 9. ØJNE

Vis børnene et billede, hvor man sagtens kan se Willis øjne. Spørg børnene om, hvor Willis øjne er. Bed børnene pege på deres egne øjne. Spørg børnene om, hvad vi kan med vores øjne (se). Tal om, at Willis øjne er åbne. Få børnene til at se på dine øjne: "Se på mine øjne. De er også åbne. Nu lukker jeg mine øjne. Kan I lukke jeres øjne?" Tal om, at vi lukker øjnene, når vi skal sove. Bed

børnene lade, som om de sover. Spørg dem om, hvad vi gør med øjnene, når vi sover, og når vi vågner.

### 10. NÆSE

Medbring gerne ting, som lugter forskelligt, fx mad/frugt/ost/kaffe osv.

Vis børnene et billede, hvor man kan se Willis næse. Bed børnene pege på Willis næse. Bed dem pege på deres egne næser. Tal om, hvad vi bruger vores næse til (lugte, trække vejret). Lad børnene lugte til forskellige ting og tal om, hvorvidt de lugter godt eller dårligt.

## Hvis din børnegruppe har brug for andre eller flere fokusord

Det er oplagt at inddrage ord, som din børnegruppe bliver optaget af undervejs og så arbejde med dem som ekstra fokusord til bogen. Under afsnittet Literacy-fremmende aktiviteter her i bogfolderen kan du hente inspiration til selv at lave aktiviteter med de ekstra fokusord, så børnene får så megen viden om ordene som muligt – selvfølgelig afhængig af deres sproglige udvikling.

Hvis din børnegruppe har brug for, at du skifter et eller flere af de 10 fokusord i bogfolderen ud med

andre, skal du være meget opmærksom på, om det eller de nye fokusord fører børnenes sproglige udvikling videre.

Det anbefales, at du vælger nye fokusord ud fra disse kriterier:

- Børnenes sproglige udvikling  
Hent inspiration i Oversigt over sproglig udvikling på [kommunens hjemmeside](#).
- Anvendelighed  
De valgte fokusord skal være brugbare for børnene. Børnene skal kunne bruge dem i deres livsverden, dvs. i naturlige samtaler.
- Tilegnelsesform  
De yngste børn har i højere grad brug for at bruge deres sanser til at forstå ordenes betydning. De ældste børn kan derimod have gavn af fokusord, hvor de skal bruge deres eget sprog til at forstå og forklare deres betydning.

I Sproggavens håndbog i udvidet dialogisk læsning kan du få mere viden om kriterierne i afsnittet "Valg af fokusord".

I Håndbogen kan du også få idéer til aktiviteter med dine nye fokusord i afsnittet "Hvad har børnene brug for at vide om et fokusord?", så de fører børnenes sproglige udvikling videre.

## Støt børnenes udtalelse og forståelse

Børn mellem 1 og 2 år vil have nemmest ved at sige ord, der starter med m, p, b, d, n og s. Så du skal derfor ikke forvente, at børnene kan udtale fokusordene til denne bog. De vil kun kunne sige en forkortet eller forenklet udgave af ordene, men det er alligevel meget vigtigt, at de hører dig sige ordene meget tydeligt og mange gange. Kun på den måde kan de få lagret ordenes lyde rigtigt i deres hukommelse, så de selv senere kan sige dem rigtigt.

Det er også en god idé at lave jeres egne visuelle illustrationer til fokusordene. Det kan I gøre, imens I arbejder med fokusordene. Med en iPad eller et digitalkamera kan I tage billeder eller lave små filmklip, som viser fokusordene, og som I kan hænge op på væggene.

## Gruppering af fokusord

Du styrker børnenes tilegnelse af fokusordene, når du arbejder med 3 eller 4 fokusord ad gangen. Det er derfor en fordel at arbejde med fokusordene i grupper, som på en eller anden måde kan passe sammen.

Du kan sagtens starte med at introducere de første fokusord inden

din første oplæsning af bogen, hvis du vurderer, at din børnegruppe har brug for det. Det giver dem bedre forudsætninger for at følge med, når du læser bogen op.

For eksempel kan du inden din første oplæsning lave aktiviteter med fokusordene i den første gruppe, hvor I leger en leg, der handler om at gøre sig beskidt. Hvis det er den rette årstid, kan I gå på jagt efter mudder og få beskidte hænder m.m. Sæt relevante ord på legen, fx *"beskidt"* og *"mudder"* – og bagefter, når børnene skal vaske deres hænder fx *"sæbe"* og *"ren"*.

Eller I kan lave aktiviteter med at lave bobler i vand og også sæbebobler, så børnene møder fokusordene *"sæbe"* og *"bobler"*, inden de hører historien.

I Sproggavens håndbog i udvidet dialogisk læsning kan du læse om baggrunden for gruppering af fokusordene.

# Den sprogdvklende dialog



Spørgsmål er gode til at indlede en dialog med børnene.

Grundlæggende findes der to typer spørgsmål: lukkede og åbne. Lukkede spørgsmål kalder ofte på et enkelt svar, mens åbne spørgsmål giver bedre mulighed for en naturlig dialog.

Nedenfor finder du eksempler på forskellige former for spørgsmål, som du kan bruge. Er de for svære eller lette, kan du tilpasse dem til din børnegruppe. Du kan også selv udvikle spørgsmål.

I *Sproggaven - Håndbog i udvidet dialogisk læsning* kan du læse mere om, hvordan du åbner for en god dialog med børnene og styrker deres sprog i dialogen.

Du kan forvente, at de fleste børn op mod 2-års alderen kan sætte 2-3 ord sammen til en sætning. Du kan hjælpe børnene med at udvikle deres sætninger ved at gentage deres sætning og udvide den med nogle få ord, fx hvis barnet besvarer spørgsmålet "Hvad skal Willi?" med "bad" eller "i bad", kan du gentage barnets svar og udvide det således: "Willi skal i bad".

## Lukkede spørgsmål

- Hvad skal Willi? (i bad)
- Hvem tager Willi i bad? (mor)
- Hvem skal med Willi i bad? (dyr, bamse osv.)
- Hvad laver Willi i badet? (bobler)
- Hvad skal Willi vaske sig med? (sæbe)
- Kan Willi lide at komme i bad? (ja)
- Kan Willi lide at få vasket hår? (nej)
- Hvor gemmer Willi sig? (vis billedet)
- Hvad har mor på hovedet? (vis billedet)
- Hvad vil Willi med skærmen? (have den på hovedet)
- Hvad laver Willi? (vis et billede, hvor Willi er udenfor og et, hvor han er i bad)
- Hvad siger mor? (vis billedet, hvor mor siger noget i vinduet)
- Hvad gør Willi ved alle sine dyr?

## Åbne og halvåbne spørgsmål

- Kan du lide at komme i bad?
- Hvem bader dig?
- Får du bad i et badekar? Eller får du brusebad?
- Hvem vasker dit hår?
- Hvad har du med i bad?
- Bader du din bamse? Får den brusebad?
- Hvad hedder din bamse?

# Literacy-fremmende aktiviteter



Nedenfor finder du forslag til en lang række literacy-fremmende aktiviteter, som du kan igangsætte. Disse er sorteret under overskrifter, der beskriver, hvilke literacy-kompetencer der især styrkes. Selv om flere af legene og aktiviteterne styrker flere literacy-kompetencer, står de kun nævnt under én overskrift.

De fleste af legene tager udgangspunkt i børnebogens handling eller i de 10 fokusord.

I legene til at styrke børnenes opmærksomhed på sprog er fokusordene og ord fra bogen ikke altid tilstrækkelige at bruge. Her kan I med fordel anvende ord fra materialer, som I sikkert har i dagtilbuddet i forvejen (eksempelvis fra et billedlotteri). Desuden giver legene med flere og andre ord end fokusordene børnene mulighed for at lære/anvende endnu flere ord.



## Vælg og tilpas en aktivitet under hver overskrift

Vælg en eller flere aktiviteter under hver overskrift. Rækkefølgen er underordnet.

Tilpas gerne aktiviteterne, så de passer til din børnegruppe. Du kan også udvikle og designe nye lege og aktiviteter for at styrke de literacy-kompetencer, som er nævnt i overskrifterne.

## Aktiviteter, der styrker ordforråd

### ORD OM KROPPEN

Vis et billede af Willi eller find en tegning af et barn. Sæt ord på kroppen, dvs. brug ord som øjne, mund, næse, pande, hage, øre, mave, navle, ben osv. Børnene skal også finde steder på sig selv og pege på deres egne øjne, egen mund, egen næse osv. Også under bleskift kan I tale om disse kropsord. Hæng gerne tegningen op ude på badeværelset, så I kan tale om kropsordene, imens børnene bliver skiftet.

### KIMS LEG

Medbring nogle af følgende genstande: bamse, krokodille, dinosaur, skib og sæbe.

Kan I huske, hvad Willi havde med i bad? Nu skal vi lege en huskeleg med Willis ting.

Start med at vise og bagefter gemme en ting under et viskestykke, så to ting, så 3 ting og til sidst 4 ting. Det er ret svært for børnene at huske så mange ting, men i fællesskab og med din hjælp går det nok. Legen styrker også børnenes visuelle hukommelse.

### ENKELT VENDESPIL

Medbring to ens billeder af følgende: bamse, dinosaur, sæbe, krokodille m.m.

Kan I huske, hvad Willi havde med i bad. Nu skal vi lege et vendespil med Willis ting.

Husk at sætte ord på hver gang et billede bliver vendt.

Legen styrker også børnenes visuelle hukommelse

### ORDLEG

I ordleg stiller du et spørgsmål til børnene, og et af de 10 fokusord udgør svaret. Vælg de spørgsmål og den mængde spørgsmål, som du vurderer passer bedst til din børnegruppe.

- Hvad vasker du hænder med? (sæbe)
- Hvem bor hjemme hos dig? (min mor, far...)
- Hvem bor i Zoologisk Have? (dyr, navne på dyr)
- Bor der dyr hjemme hos dig? Hvad for nogle?

- Hvad skal du, når du er beskidt? (i bad)
- Hvorfor vasker vi hænder? (beskidt)
- Hvornår vasker vi hænder her?
- Hvad sker der, når du puster i vandet? (bobler)
- Hvad kan du se med? (mine øjne)
- Hvad kan du lugte med? (min næse)

## Aktiviteter, der styrker opmærksomhed på lyd og rytme

I de følgende aktiviteter kan du ikke forvente, at børnene siger remserne helt. Det understøtter deres forståelse for ordene, at I laver fagter til.

### REMSE OM AT LÆRE ANSIGTET AT KENDE

Peg på barnets pande og sig den lille remse, imens du flytter din finger hen til de andre områder i ansigtet: *"Pandeben, øjesten, næstetip, hageflip og dikke, dikke, dik"*. Under *"dikke, dikke, dik"* kilderer du barnet under hagen. Når barnet har prøvet legen nok gange, kan du lade barnet om at pege, imens du siger remsen højt.

### LILLE LISE, LILLE LISE

Medbring en bamse, et dyr, en bold og noget sæbe.

Kan I huske, hvad Willi havde med i bad? Læg tingene på gulvet og bed børnene benævne dem.

Syng nu *"Lille Lise, lille Lise"*, brug nogle af fokusordene som det, Lise får (*"bamse", "dyr", "sæbe", "bold"*). Du kan lade børnene skiftes til at tage en ting, som skal med i sangen.

## Aktiviteter med krop og bevægelse

Aktiviteterne knytter sprog og bevægelse sammen, hvilket understøtter børnenes forståelse af ordene.

### BJØRNEN SOVER

Kan I huske, hvad vi kan gøre med vores øjne? (se, åbne, lukke)

Syng og leg *"Bjørnen sover"*. Tal om, at bjørnen har lukkede øjne, når den sover.

### HOVED, SKULDER, KNÆ OG TÅ, KNÆ OG TÅ

Vis et billede af Willi og benævn kropsdelene: hoved, skulder, knæ og tå. Tal om jeres egne hoveder, skuldre, knæ og tæer.

Syng *"Hoved, skulder, knæ og tå, knæ og tå"* og gør bevægelserne til.

**TRILLE BOLD**

Børnene sidder i en rundkreds og triller en bold til hinanden. Husk at ledsage børnenes handlinger med ord, fx "Nu triller du bolden til... Nu får... bolden... Tril bolden over til... osv."

**Aktiviteter med digitale medier****FOTOHUSKESPILLET**

Lav jeres eget foto-vendespil ved at tage billeder af fx fokusordene og/eller navne på kropsdele. Du kan også printe billederne ud, så hvert barn får et vendespil med hjem til en fællesaktivitet med forældrene. Vendespillet styrker børnenes benævnelse af billederne og deres visuelle hukommelse.

**Aktiviteter med bogens tematikker****DUKKELEG**

Leg en dukkeleg, hvor børnene er mor eller far, og dukken er baby. Baby skal mades, bades, puttes, køres i dukkevogn osv. Kommenter børnenes leg undervejs, fx "*Nu bader du baby, baby bliver fin ren igen, baby skal spise brød, baby får mælk osv.*" Prøv også at få børnene til at hælde vand fra en kande ned i en lille kop til deres baby. Leg en leg med at bade en dukke. "*Hvad har du med i bad?*

*Har du en bold med/en and/osv.?"*

Bad evt. en dukke, som I gør lidt beskidt først. Brug ord som "*bad*", "*beskidt*", "*vand*", "*våd*", "*ren*" og "*tør*", når I vasker dukken.

**Kreative aktiviteter og udtryksformer**

Kreative aktiviteter og udtryksformer, såsom at tegne, male, spille spil, lege, spille teater samt tage på ture ud af huset, kan bruges til at understøtte børnenes forståelse og tilegnelse af fokusordene og literacy-kompetencer.

**COLLAGE**

Lav sammen med børnene en collage med billederne af børnenes forældre og kæledyr. Skriv til billeder, fx Valdemars mor, Violas kat Mica. Sæt collagen op på et for børnene tilgængeligt sted og tal om billederne, så børnene bruger ordene: mor, far, din, min – og navne på deres kæledyr.

**TING, DER KAN FLYDE PÅ VANDET**

Leg en leg med ting, der – måske – kan flyde på vandet. Find ting udenfor og indenfor. Brug en balje med vand e.l. Eksperimenter med at lade tingene flyde og tal om, at noget kan flyde, og noget falder til bunden. Legen styrker også børnenes forståelse for naturen og naturfænomener.

# Samarbejde med forældrene



Forældrene er børnenes primære sproggivere, og hvis *Willi skal i bad* ikke kun læses i dagtilbuddet, men også derhjemme, styrker det barnets sprogudvikling yderligere. Forældrene er derfor vigtige samarbejdspartnere i Sproggaven, ligesom de er det i dagtilbuddets øvrige sprogarbejde.

Det er dagtilbuddets opgave at opfordre forældrene til at læse sammen med deres børn. Det er også i dagtilbuddet, at forældrene kan orientere sig om, hvor vigtig

dialogisk læsning er for barnets sprogudvikling.

Derfor gælder det om at give forældrene let og synlig adgang til viden og inspiration. Det kan for eksempel gøres ved at:

- præsentere *Willi skal i bad* og vise oplæsningsmetoden til forældrene på et forældremøde
- placere bogen på et sted, hvor forældrene opholder sig, når de skal hente deres barn
- informere om bogen og metoden på en digital platform.

Sproggaven har udviklet flere materialer til forældrene. Blandt andet en Guide til Sproggavens dialogiske læsning og en folder med læsevejledning og fokusord til hver bog i Sproggaven. Materialet fremgår af *Sproggavens materialer*, der kan ses sidst i Håndbogen.

## Bogkuffert

Hvis forældrene også læser bogen derhjemme med deres børn og taler om de samme fokusord, forstærker det børnenes muligheder for at tilegne sig ordene. Herved udvikler børnene deres sproglige kompetencer i højere grad end ellers.

Flersprogede forældre kan tale på deres modersmål med deres barn om billederne i bogen og om fokusordene. Når barnet først kender et fokusord på sit eget modersmål, kan barnet bedre tilegne sig det pågældende fokusord på dansk.

Det er derfor en god idé, at dagtilbuddet laver udlån af bøgerne – for eksempel i form af bogkufferter.

Bogkufferten kan rumme en eller flere af disse ting:

- Guide til udvidet dialogisk læsning
- Et eksemplar af *Willi skal i bad*
- Folder med læsevejledning og fokusord til *Willi skal i bad*

- Billeder, forslag til lege og eventuelle genstande, der understøtter børnenes tilegnelse af fokusordene.

## Lad forældrene følge med i arbejde

For at forældrene kan følge med i jeres arbejde med bogen, kan I for eksempel lave en inspirerende udstilling om bogen, hvor forældrene kan få indblik i de aktiviteter, I laver. Lav udstillingen i øjenhøjde, så børnene kan fortælle om den til deres forældre.

Det kan også være en god idé at lægge billeder og små filmklip af arbejdet med bogen på en digital platform, så forældrene kan følge med i jeres arbejde og lave nogle af de samme aktiviteter derhjemme. Vær opmærksom på, om alle børn må filmes. I kan også invitere forældrene med i dagtilbuddet, så de kan overvære, hvordan I arbejder med bogen.

Det er en god idé at synliggøre fokusordene for forældrene – både på jeres digitale platform og i dagtilbuddet, hvor I kan hænge en plakat op med dem på et sted, hvor både børn og forældre kan se dem, for eksempel i garderoben. Ledsag så vidt muligt hvert fokusord med et illustrerende billede. I kan opfordre forældrene til at bruge fokusor-

dene sammen med deres børn.

Fokusordene bør stå på både dansk og på børnenes modersmål, så derfor kan I bede forældre med et andet modersmål end dansk om at skrive ordene på deres modersmål. Ved at anerkende og inddrage forældrenes modersmål som en ressource i sprogarbejdet kan børnene blive opmærksomme på forskellige sprog og skriftsystemer. En opmærksomhed, der i høj grad kommer børnene til gode, når de skal i gang med at lære at læse i skolen.

# Sproggavens materialer

Sproggaven består ikke kun af denne bogfolder.

Fredensborg Kommune har, i samarbejde med pædagoger, ledere og med konsulentbistand fra Nationalt Videncenter for Læsning, udviklet et omfattende materiale, som kan anvendes i arbejdet med Sproggaven.

- Sproggavens skema over børns sproglige udvikling.
- Sproggavens skema over børns motoriske udvikling.
- Tre film, der skildrer den udvidede dialogiske læsnings 3 faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg.
- En film om sprog og literacy i hverdagens rutiner
- Sproggavens Håndbog i udvidet dialogisk læsning
- 13 bogfoldere med læsevejledning og fokusord til hver bog i Sproggaven
- Sproggavens materiale til forældre



Alle materialer kan hentes ved at scanne QR koden eller hentes på Fredensborg Kommunes hjemmeside: [www.fredensborg.dk/borger/boern-og-unge/vi-har-fokus-paa/sproggaven](http://www.fredensborg.dk/borger/boern-og-unge/vi-har-fokus-paa/sproggaven)